

Eindelijk zeggen we ‘nee’ tegen vuurwerk

In geen land wordt op Oudejaarsnacht zo fanatiek vuurwerk afgestoken als in Nederland, maar in geen land zijn de negatieve gevolgen daarvan ook zo ernstig als bij ons. Huisdieren worden vaak al weken van tevoren opgeschrikt door onverwachte knallen, wilde dieren opgejaagd, mensen met een longziekte riskeren longaanvallen met langdurige gevolgen. Voorstanders noemen het vuurwerk een Hollandse traditie die bovendien slechts één avond duurt. Jarenlang konden de tegenstanders als ‘zeurpieten’ worden weggezet, maar inmiddels wordt iedereen duidelijk dat de littekens van die ene avond een leven lang kunnen duren. Het wettelijk verbod komt niets te vroeg.

TEKST: JEROEN KUYPERS

“De Dierenbescherming is lange tijd de eerste partij geweest die actief ijverde voor een vuurwerkverbod, vanuit dierenwelzijnsmotief (omdat we de grootste waren) absoluut waar. Maar op medisch gebied (vooral vanuit oogartsen, bijvoorbeeld) speelt het al langer.” zegt persvoorlichter Niels Kalkman. “Daardoor waren wij de bekende roepende in de woestijn. Veel mensen die een kat of hond hielden, voelden wel al aan dat er iets niet juist was, dat hun huisdier soms al begin november onder de tafel begon te kruipen en echt niet alleen op Oudejaarsavond, maar ze wisten niet hoe wijdverbreid het probleem was en accepteerden het dus maar gelaten. Op een bepaald moment heeft de Partij voor de Dieren het probleem in de Kamer aangekaart en vervolgens zijn andere organisaties bij ons aangeschoven: de zorgverleners en de politie-

agenten die het toenemend geweld beu waren, de oogartsen die aan de alarmbel trokken en ook Longfonds. Zo is er een breed front ontstaan dat aandrang op een wettelijk verbod en dat impact kon maken.”

Niels Kalkman (Dierenbescherming) **“Wat we niet zien is het leed van wilde dieren. Eekhoorns, vogels en egels worden óók opgeschrikt door al dat knallen.”**

Een benauwd oud en nieuw

Longfonds komt op voor de belangen van mensen met een longziekte die vaak een benauwd oud en nieuw beleven. “Wat er op zo’n avond aan schadelijke stoffen vrijkomt, is indrukwekkend,” zegt Sarike Verbiest, Teamleider en Beleidsadviseur Gezond Leven bij Longfonds. “Met die veertienduizend ton ontploffend vuurwerk komt ongeveer 5% van de totale jaarlijkse hoeveelheid fijnstof

in één keer in de lucht. Om dat in perspectief te zetten: op die Oudejaarsnacht brengt vuurwerk twee maal zoveel fijnstofdeeltjes de lucht in als een heel jaar aan sigarettenrook in Nederland. Dat zorgt voor een enorme piek in vervuiling. Mensen met astma of COPD hebben daar niet enkel op dat moment zelf last van, hun klachten kunnen wekenlang aanhouden. Voor een deel van de longpatiënten is de smog zó ernstig, dat ze een longaanval krijgen en soms zelfs in het ziekenhuis belanden. Een longaanval kan gevaarlijk zijn als de patiënt erg kortademig wordt en het zuurstofgehalte in het bloed te laag wordt. Op de lange termijn kan een longaanval de longen verder beschadigen. Longpatiënten kunnen het dus vaak niet riskeren oud en nieuw in hun vertrouwde omgeving of bij familie of vrienden te vieren. Ze moeten bijvoorbeeld noodgedwongen naar een vuurwerk-

vrij vakantiepark of naar het buitenland, liefst naar de bergen.”

Opgejaagd wild

Wat voor longpatiënten geldt, gaat ook op voor huisdieren. Veel katten en honden kruipen weg, maar het aantal dat, door een onverwachte knal, aan de riem ontsnapt of het kattenluik uit sprint is ook groot. Heel wat dieren raken vervolgens gewond of worden overreden. “Wat we niet zien is het leed van wilde dieren,” zegt Niels Kalkman. “Eekhoorns, vogels en egels worden óók opgeschrikt door al dat knallen. Het gebeurt bovendien midden in de winter, in een seizoen dat ze op hun voorraden moeten teren en nauwelijks extra voedsel kunnen vinden. Onnodige stress kost hen veel energie en voedingsstoffen die ze hard nodig hebben om de winter door te komen. Die paar dagen dat ze als opgejaagd wild in de bossen en weiden leven, kunnen genoeg zijn om hen het voorjaar niet te laten halen.” En tenslotte zijn er de eigenaren van de huisdieren die lijden onder de stress van hun katten en honden. “Je kunt zeggen dat het ‘maar’ huisdieren zijn, maar een dier is een volwaardig lid van een gezin en wordt ook als zodanig ervaren.”

Handhaven

Het afsteken van vuurwerk wordt door een aanzienlijke groep Nederlanders als een traditie gezien – en het verbod als ‘weer’ iets dat wordt afgepakt. Maar volgens Sarike Verbiest is deze traditie nog helemaal niet zo oud en is de gewoonte dus ook niet zo ‘traditioneel’. “Pas in de jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw ontstond de gewoonte om

tijdens de jaarwisseling zelf vuurwerk af te steken. Ik ken wel oudere tradities dan dat. Maar belangrijker is dat volgens een peiling inmiddels 57% van de bevolking áchter een verbod staat. De stemming is dus geleidelijk gekeerd en deze meerderheid is echt wel ruim.” Sarike vindt het argument dat het te moeilijk zal zijn het verbod te handhaven, een drogreden. “We hebben ook niet áchter elk stoplicht een camera of agent staan om te zien of er niemand door rood licht rijdt. Ik denk wel dat het verbod geleidelijk tussen de oren zal moeten komen, maar dat is ook gebeurd met de invoering van de autogordel. Aanvankelijk was er veel bezwaar, nu doet nagenoeg iedereen die automatisch om voor het weggrijden.”

Sarike Verbiest (Longfonds) **“Longfonds wil graag dat oud en nieuw gezellig is voor iedereen. Daarom zijn we voor alternatieven zoals mooie lichtshows zonder fijnstof.”**

Onomkeerbare stap

Niels Kalkman valt Sarike Verbiest bij in haar observatie. “Als kind vond ik het jaarlijks vuurwerk afsteken heel leuk, maar als volwassene zag ik dat het er in de buurlanden veel rustiger aan toe ging op Oudjaarsnacht dan bij ons. Je kunt ook zeggen dat het hier steeds meer uit de hand is gelopen en dat het verbod er voor zal zorgen dat de wal het schip gaat keren, want ik denk niet dat we in één jaar van alle knallen af zijn. Dit is een proces, waarin we nu een belangrijke en hopelijk onomkeerbare stap hebben gezet. En als je nog een beetje uitzoomt, wat zie je dan? Een

hoop mensen die op een avond dat ze veel alcohol drinken eens fijn met explosieven in de weer gaan. Als je het zo bekijkt is een vuurwerkverbod sowieso een verstandige zaak.”

Samen sterk: Hoe het Vuurwerkmanifest leidde tot het vuurwerkverbod

Al sinds 2009 maakt Tjeerd de Faber – oogarts in het Het Oogziekenhuis Rotterdam – zich hard voor een verbod op de verkoop van vuurwerk aan consumenten. Inmiddels is het zo ver – iets waar hij heel blij mee is. “We moeten in plaats van het particuliere vuurwerk gewoon een mooie vuurwerkshow regelen zoals op de Erasmusbrug. Dat gebeurt in heel veel landen al jaren zo, ik ben blij dat we deze stap nu ook in Nederland nemen, maar ik houd mijn hart vast voor dit laatste jaar”.

Tijdens de coronajaren zag de oogarts een aanzienlijke mindering in het aantal oogtrauma's door vuurwerk. “In die twee jaar hebben we één blind oog gezien”, zegt De Faber. “Toen was het met betrekking tot het afsteken van vuurwerk ook veel meer beperkt tot georganiseerde shows. Dat werkt gewoon”, stelt de oogarts resoluut.

“We zijn met de oogartsen en andere organisaties op het gebied van de oogzorg in 2014 gestart met het Vuurwerkmanifest. De afgelopen jaren hebben zich daar ook Longfonds en de Dierenbescherming bij aangesloten. Hierdoor konden we een veel krachtiger signaal richting de politiek geven. Met goed gevolg: dit jaar is het laatste jaar dat vuurwerk afgestoken mag worden door particulieren. Ik heb nu hopelijk eindelijk een beetje rust tijdens Oud en Nieuw!”

